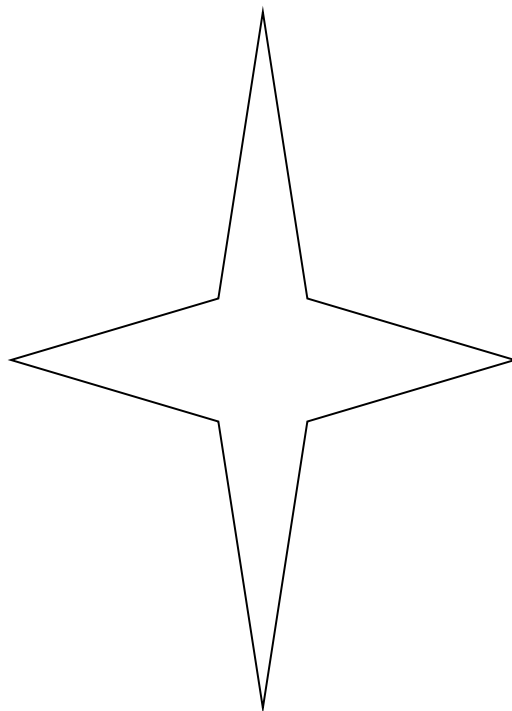


МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра суспільно-гуманітарних наук

Микола САМУЙЛІК, Оксана ЧЕБАН

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи з освітнього компонента
«Педагогіка вищої школи»



Одеса 2024

К 74.584
УДК 378.126

Самуйлік М.М., Чебан О.М. Методичні рекомендації для самостійної роботи з освітнього компонента «Педагогіка вищої школи». Одеса: ОДАУ, 2024. 26 с.

Методичні рекомендації для самостійної роботи з освітнього компонента «Педагогіка вищої школи» призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти Одеського державного аграрного університету. Посібник містить теми та питання для самостійних занять до кожного змістового модуля курсу. Пропонуються методичні рекомендації до самостійного вивчення і конспектування навчального матеріалу, список рекомендованої літератури. Видання допоможе здобувачам вищої освіти оволодіти знаннями системи забезпечення якості вищої освіти в Україні, громадського самоврядування навчальних закладів вищої освіти, вимогів Болонського процесу, методами дослідження педагогіки вищої школи, сприятиме формуванню світогляду. Розглядаються актуальні проблеми наукової та самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів.

Укладачі: кандидат політичних наук, доцент М. М. Самуйлік,
кандидат філософських наук, доцент О. М. Чебан

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Ізмаїльського державного гуманітарного університету Н. В. Кічук.

Кандидат наук з державного управління, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук Андрій Маєв

Рекомендовано до видання координаційною радою з питань якості освіти Одеського державного аграрного університету. Протокол № 2 від 25 вересня 2024 року.

ЗМІСТ

Змістовний модуль 1. Загальні основи педагогіки вищої школи

Самостійна робота 1. Методи дослідження педагогіки вищої школи та її функції	4
Самостійна робота 2. Забезпечення якості вищої освіти в Україні.....	8
Самостійна робота 3. Громадське самоврядування навчальних закладів вищої освіти.....	10
Самостійна робота 4. Цілі та ідеї Болонського процесу.....	12

Змістовний модуль 2. Дидактика та педагогічні технології і комунікації у навчальних закладах вищої освіти

14

Самостійна робота 5. Ян Ам. Коменський фундаторів наукової педагогіки.	14
Самостійна робота 6. Актуальні проблеми педагогічної діагностики.....	30
Самостійна робота 7. Самостійна навчально - пізнавальна діяльність студентів.....	19
Самостійна робота 8. Наукова діяльність у навчальних закладах вищої освіти.....	21
Самостійна робота 9. Куратор академічної групи.....	22
Використана та рекомендована література.....	24

Змістовний модуль №1. Загальні основи педагогіки вищої школи

Самостійна робота 1. Методи дослідження педагогіки вищої школи та її функції

Терміни для запам'ятовування: Педагогіки вищої школи, метод, методика, методологія, логіка, ідеалізація, аналіз і синтез, опитування, експеримент, індукція і дедукція.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення основних методів дослідження та функцій в процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

ПЛАН

1. Функції педагогіки вищої школи їх значення та характеристика .
2. Методологія та методи дослідження педагогіки вищої школи.
3. Логіка і методика педагогічного дослідження.

1. Функції педагогіки вищої школи, їх значення та характеристика

Вивчаючи перше питання «Функції педагогіки вищої школи їх значення та характеристика» слід проаналізувати такі функції педагогічної науки як:

1. Теоретико-пізнавальна або гносеологічна функція, що забезпечує узагальнення та оцінку, систематизацію, аналіз і пояснення освітньо-педагогічних явищ.

2. Методологічна функція полягає у створенні методів і принципів теоретичного дослідження педагогічного процесу вищої школи. і практичної реалізації отриманих знань.

3. Світоглядна функція містить знання про цінності, ідеали і норми навчально-виховного процесу, що сприяє оптимальному функціонуванню системи вищої освіти.

4. Мотиваційно-регулятивна функція (близька до світоглядної) – це функція виробки формуючо-професійної поведінки людей.

5. Експертно-прогностична – спрямована на аналіз освітньої практики, вивчення навчально-виховного процесу, визначення основних тенденцій розвитку системи вищої освіти в країні.

6. Культурологічна функція обумовлює формування громадянської і професійної культури громадян.

7. Аксиологічна функція полягає в оцінюванні педагогічного процесу вищої школи з гуманістичних позицій.

2. Методологія та методи дослідження педагогіки вищої школи

У другому питанні «Методологія та методи дослідження педагогіки вищої школи» слід з'ясувати, що педагогіка вищої школи, як і всі інші науки має власний інструментарій, використовує свої різноманітні методи дослідження при вивченні та опануванні складних психолого-педагогічних процесів навчання, одержання наукової інформації щодо об'єктивних закономірностей педагогічного процесу та побудови наукових теорій.

Метод – це система регулятивних принципів, прийомів діяльності людини для досягнення поставленої мети. Це інструментарій для практичного перетворення дійсності.. Тоді коли недостатньо для вирішення поставлених завдань одного методу, використовують декілька методів. Порядок їх застосування отримав назву методики.

Методика – це система методів і порядок їх застосування для вирішення конкретної задачі. Так існує методика педагогічних, соціологічних, політичних досліджень. Стратегію наукового пізнання визначає методологія. У перекладі означає вчення про методи. Методологія – це система вихідних принципів, методів, форм наукового пізнання. Методологія наукового пізнання педагогіки вищої школи включає до себе всезагальні філософські методи, загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Нині співіснують різні філософські методології: діалектика, персоналізм, прагматизм, екзистенціалізм, неотомізм, сцієнтизму та інші. Сучасна наука провідною вважає переживає діалектику. Діалектика як філософське вчення про всезагальніші закони розвитку природи, суспільства і мислення зародилось у 40-ві рр. ХІХ ст. Значної популярності набула у ХХ ст. Важливе місце у вченні належить законам діалектики: кількості та якості, протиріччя, заперечення заперечення.

Другий рівень - загальнонаукова методологія, використовується більшістю наукових дисциплін. Її методи дослідження поділяють на три групи: емпіричного дослідження, теоретичного дослідження і методи кількісного оброблення результатів (математичні методи).

Методи емпіричного дослідження спрямовані на дослідження реального досвіду навчально-виховного процесу. До цих методів належать спостереження, вимірювання та експеримент. Спостереження – метод пізнання, за якого лише фіксують навчально-виховний процес. Ефективність спостереження визначається можливостями засобів і способів спостереження. У вивченні педагогічного досвіду застосовують педагогічне спостереження, за якого вивчають об'єкт навчально-виховного процесу Порівняння – це метод пошуку подібності чи різниці об'єктів через опитування, аналіз, рейтинг, тестування, експертну оцінку. Ефективним є експеримент – метод вивчення об'єкта в спеціально створених для цілей пізнання умовах. Експеримент – це найбільш загальний і розповсюджений емпіричний метод пізнання.

Методи теоретичного дослідження спрямовані на теоретичний аналіз навчально-виховного процесу. До цих методів належать метод ідеалізації, історичного і логічного, метод сходження від абстрактного до конкретного. Ідеалізація означає відволікання від другорядних властивостей, створення

ідеалізованої моделі. Він дозволяє встановлювати суттєві зв'язки, закони і закономірності їх розвитку. Наука багато своїх проблем не може

вирішити без використання методу ідеалізації. Відомі такі ідеалізації як, “ідеальна сім'я”, “ідеальний студент”, “ідеальна держава”. В теоретичному пізнанні застосовується метод історичного і логічного. Будь-який об'єкт має історію та логіку виникнення, становлення, розвитку і відображення. Логічне, являє собою спосіб відтворення історії об'єкта, певного процесу розвитку, в ході якого він сформувалися. Важливою складовою методології науки є гіпотетико-дедуктивний метод. Він дає змогу перевірити гіпотезу в складі гіпотетико-дедуктивної теорії.

Третю групу другого рівня методології створюють загальнонаукові методи, Це аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, моделювання. Аналіз і синтез – комплексний метод дослідження, сукупність прийомів, операцій і дій по роз'єднанню об'єктів на складові частини, елементи, властивості (аналіз) і об'єднанню їх в єдине ціле (синтез) при вирішенні пізнавального завдання.

Аналіз і синтез входять складовою до будь-якого наукового дослідження. Аналіз складає першу його стадію, Синтетичне знання, порівнянні з аналітичним, є об'єднаним уявленням про ціле.

Індукція і дедукція – теж комплексний метод наукового дослідження, мислення від одиничного, окремого до загального (індукція, від лат. – наведення) і від загального до окремого, одиничного (дедукція, від лат. – виведення). Функція індукції в практиці наукового дослідження визначається пізнавальною необхідністю узагальнень з досвіду. Ще Арістотель стверджував, що наука постає тоді, коли в результаті розсуду щодо досвіду встановлюється один загальний погляд відносно подібних предметів. Індукція може бути повною і неповною. Повною вважається індукція, за якою загальний висновок є результатом вивчення усіх наукових фактів об'єкта або класу, кінцевої групи об'єктів; неповною (її називають науковою) – коли такий висновок випливає із вивчення деякої кількості таких фактів. Такий висновок за неповною індукцією може бути тільки вірогіднішим.

Абстрагування – загальнонауковий метод мисленого відволікання від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень об'єктів і одночасного виділення істотних з метою пізнання однієї чи кількох їх сторін. Наукове абстрагування – завжди відволікання від конкретного, стороннього в ньому з метою дослідження суттєвого. Це спрощує задачу пізнання. Найбільшу силу абстракції має філософія. Вона – теоретична і методологічна основа абстрактного мислення. Найбільш розвинуту систему абстракцій має математика. Всі інші науки, у тому числі педагогіки вищої школи запозичують її абстракції тією мірою, в якій вони використовують математичний апарат пізнання. Процес абстрагування проходить два ступеня: підготовка акту абстракції (відокремлення істотного від неістотного і виділення найважливіших сторін об'єкта.

Загальнонауковим методом дослідження є моделювання об'єктів пізнання побудова моделей реальних явищ і об'єктів. Розрізняють моделювання предметне, аналогове, знакове, математичне, логіко-математичне, структурне, інше. Його особливість полягає у подібності моделі з оригіналом у тих властивостях, зв'язках, які належить дослідити. Моделювання служить поглибленню пізнання.

Системний підхід – це вивчення об'єкта як системи і як елемента системи більш високого рівня. Він сприяє виробленню ефективної стратегії його вивчення шляхом дослідження на розкриття цілісності об'єкта, виявлення багатоманітних типів його зв'язків і зведення їх в єдину теорію. Структурно-функціональний підхід – це дослідження структури об'єкта, де кожний елемент має своє функціональне призначення.

Натурний підхід – це безпосереднє дослідження об'єкта в природних умовах. При такому підході дані про об'єкт отримуються прямим шляхом.

3. Логіка і методика педагогічного дослідження

У процесі підготовки третього питання «Логіка і методика педагогічного дослідження» слід розглянути сутність структуру педагогічного дослідження, результатом якого є здобування нових знань про педагогічні явища. Наукове педагогічне пізнання має свою внутрішню логіку (від грець. – побудований на розмірковуванні). Вона включає до себе: накопичення і осмислення фактів, виникнення і постановка педагогічної проблеми, висування робочої гіпотези, підтвердження її істинності, побудова педагогічної концепції або теорії, визначення шляхів практичної реалізації теорії. За спрямованістю педагогічні дослідження можна поділити на фундаментальні та прикладні. фундаментальні дослідження усебічно розкривають концепції, моделі розвитку педагогічних систем, теоретичне й практичне обґрунтування важливих аспектів педагогіки.

Наукове пізнання починається з встановлення наукових фактів педагогічного процесу. Факт – це подія яка відбулася насправді, підтверджена спостереженням та експериментом, або зафіксовані в науці. Розрізняють факти дійсності і наукові факти (факти пізнання). Факти дійсності – події, які існують чи існували насправді, незалежно від усвідомлення людьми. Факти пізнання - відображаються в емпіричних судженнях суб'єкта. Якщо їх вивчення має теоретичний інтерес, то вони можуть бути фактами науки. Вивчення фактів педагогічного процесу відбувається через постановку і вирішення проблем. Проблема (від грець. - перешкода, трудність, задача) – об'єктивно виникаюче питанн пізнання, вирішення якого є необхідністю. Умовою постановки проблеми є проблемна ситуація – об'єктивне протиріччя між метою пізнання і засобами її реалізації, між потребою в певних діях і незнанням способу цих дій, між традиційними способами дій та їх неефективністю в нових умовах. Проблема постає ланкою в зв'язку емпіричного і теоретичного рівнів пізнання. З одного боку, проблема є наслідком емпіричного пізнання, а з іншого – спрямовує теоретичне пізнання не тільки на сучасне чи майбутнє об'єкта, але й на його

минуле. Проблема – форма переходу від попереднього знання до нового. Постановка проблеми є одночасно початком її вирішення через гіпотези. Гіпотеза (від грець. – основа, припущення) – наукове припущення або здогад, істинне значення якого невизначено. Наукові гіпотези у педагогічній науці висуваються для вирішення конкретної проблеми. У процесі дослідження гіпотези можуть змінюватися. Висування нової гіпотези, спирається на результати перевірки старої. Доказ гіпотези приводить до виникнення концепції, а в розвинутій формі – педагогічної теорії. Концепція (лат. – система) – спосіб трактування педагогічного явища. Теорія (від грецький розглядаю, досліджую) – вища форма організації наукового знання. Вона дає цілісну уяву про певну сфери дійсності – об'єкта педагогічної науки. Будь-яка теорія повинна задовольняти вимогам непротиріччя. За допомогою теорії людина здатна створювати те, чого немає у педагогічній дійсності, але що може бути з точки зору відкритих об'єктивних законів. Теорія виконує у пізнанні й практиці програмуючу функцію. Іншими функціями теорії є: синтетична функція; пояснювальна; методологічна – формування методів наукового пізнання; передбачення на науковій основі; практична – бути керівництвом до дії при зміні реальної дійсності.

Результати наукових педагогічних досліджень можуть бути оформлені в таких видах:

- дисертаціях;
- монографіях;
- підручниках;
- навчальних посібниках;
- наукових статтях
- тезах (стислий виклад основних думок на конференціях, семінарах);
- доповідях (письмовий виклад усного виступу, що відповідає тексту тез).

Питання для самоконтролю

1. Обґрунтуйте місце педагогіки вищої школи у системі наук.
2. Охарактеризуйте основні категорії педагогіки вищої школи.
3. Які методи науково-педагогічних досліджень застосовує педагогіка вищої школи.
4. Розкрийте основні функції педагогіки вищої школи на сучасному етапі.
5. Охарактеризуйте методологію педагогічного дослідження.
6. Які особливості методів дослідження кожного рівня?
7. Висвітліть логіку педагогічного дослідження. дослідження.

Самостійна робота 2. Забезпечення якості вищої освіти в Україні

Терміни для запам'ятовування: система забезпечення якості вищої освіти, національне агентство із забезпечення якості вищої освіти в Україні, академічна доброчесність, академічний плагіат, акредитація освітньої програми, самоплагіат, фальсифікація, списування.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення системи забезпечення якості вищої освіти в Україні. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Система забезпечення якості вищої освіти в Україні.
2. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.
- 1. Система забезпечення якості вищої освіти в Україні.**

Метою системи забезпечення якості вищої освіти в Україні є:

- гарантування якості;
- довіри суспільства;
- постійне підвищення якості освіти;
- допомога у підвищенні якості освіти.

Складовими системи забезпечення є:

- система забезпечення якості в освітніх закладах (внутрішня);
- система зовнішнього забезпечення якості освіти;
- забезпечення якості діяльності органів управління.

Система внутрішнього забезпечення якості передбачає:

- здійснення моніторингу освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників;
- забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;
- забезпечення наявності інформаційних систем;
- забезпечення публічності інформації;
- забезпечення дотримання академічної доброчесності;

Висвітлення академічної доброчесності має стаття 42 закону. Академічна доброчесність – це сукупність принципів, якими мають керуватися учасники освітнього процесу. Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- посилення на джерела інформації;
- надання достовірної інформації про методики досліджень, джерела інформації про власну педагогічну діяльність;
- контроль за дотриманням здобувачами академічної доброчесності освіти; об'єктивне оцінювання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- академічний плагіат;
- самоплагіат;
- фабрикація в дослідженнях;
- фальсифікація досліджень;
- списування під час оцінювання результатів навчання;
- обман - надання неправдивої інформації;
- хабарництво;
- необ'єктивне оцінювання;

За порушення академічної доброчесності науково-педагогічні закладів освіти можуть бути притягнені до відповідальності:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи вченого звання;
- позбавлення наукового ступеня чи вченого звання;
- займати визначені посади.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до відповідальності:

- повторне проходження оцінювання;
- відрахування;
- позбавлення пільг з оплати навчання.

2. Національне агентство із забезпечення якості.

Є постійно діючим колегіальним органом. Затверджується Кабінетом Міністрів України. Повноваження:

- формує вимоги до системи забезпечення якості, розробляє положення про акредитацію освітніх програм;
- аналізує якість освітньої діяльності;
- проводить інституційну акредитацію;
- проводить акредитацію освітніх програм;
- формує критерії оцінки якості освітньої діяльності;
- розробляє порядок присудження ступеня доктора філософії;

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти формується у такому складі:

1) три особи, із числа представників всеукраїнських об'єднань роботодавців;

2) дві особи з числа здобувачів;

3) не менше одного представника з:

- Національній академії наук України;
- національній галузевій академії;
- закладах вищої освіти державної форми власності;
- закладах вищої освіти комунальної форми власності;
- закладах вищої освіти приватної форми власності.

Строк повноважень членів Національного агентства становить три роки. Голова та заступники голови призначаються і звільняються з посад Кабінетом Міністрів України. Національне агентство здійснює ліцензування та акредитацію освітньої діяльності. (Див. додаток 1).

Питання для самоконтролю

1. Мета система забезпечення якості вищої освіти в Україні.
2. Коли акредитується освітня програма?
3. Проаналізуйте основні тенденції розвитку системи вищої освіти.
4. Коли проводиться акредитація освітньої програми?

Самостійна робота 3. Громадське самоврядування навчальних закладів вищої освіти

Терміни для запам'ятовування: студентське самоврядування, органи студентського самоврядування, принципи студентського самоврядування: добровільність, колегіальність, відкритість.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення громадського самоврядування навчальних закладів вищої освіти у процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

ПЛАН

1. Колегіальні органи громадського самоврядування.
2. Студентське самоврядування.

1. Колегіальні органи громадського самоврядування

Вищим колегіальним органом громадського самоврядування є загальні збори (конференція) трудового колективу. 75 відсотків складу виборного органу повинні науково-педагогічні працівники і не менш як 15 відсотків з числа студентів.

Вищий колегіальний орган скликається не рідше одного разу на рік. Він погоджує статут закладу вищої освіти чи зміни (доповнення); заслуховує щороку звіт керівника та оцінює його діяльність; обирає комісію з трудових спорів; розглядає питання про дострокове припинення повноважень керівника закладу; затверджує правила внутрішнього розпорядку і колективний договір; розглядає інші питання. Органом громадського самоврядування факультету є збори трудового факультету. (Див. додаток 2).

2. Студентське самоврядування

Це право здобувачів вирішувати питання навчання, побуту, захисту прав та інтересів, а також брати участь в управлінні освітою. Студентське самоврядування здійснюється здобувачами через органи студентського самоврядування, які обираються на виборах шляхом таємного голосування здобувачів. Органи студентського самоврядування діють на принципах: добровільності, колегіальності, відкритості; виборності та звітності; рівності прав студентів; незалежності від партій та релігійних організацій.

В Одеському державному аграрному університеті діє студентська рада як орган студентського самоврядування. (Див. додаток 3).

Питання для самоконтролю:

1. Хто є вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу вищої освіти?
2. Обґрунтуйте рівні студентського самоврядування.
3. Охарактеризуйте загальні збори (конференцію) трудового колективу.
4. Якими документами керуються органи студентського самоврядування?
5. Розкрийте основні функції студентського самоврядування.
6. Коли скликається вищий колегіальний орган громадського самоврядування.

Самостійна робота 4. Цілі та ідеї Болонського процесу

Терміни для запам'ятовування: Болонський процес, ECTS (European Credit Transfer System), Сорбонська декларація, двоступенева структура вищої освіти.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета: вивчення цілей та ідей Болонського процесу і вимог, які ставить членство України в Болонському процесі. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Мета та завдання Болонського процесу.
2. Основні положення Болонської декларації. Україна в Болонському процесі.

1. Мета та завдання Болонського процесу.

Початок Болонського процесу можна віднести до середини 70-х років ХХ ст., коли Радою міністрів Європейського союзу прийнята резолюція про програму співробітництва у сфері освіти. Потім підписана Сорбонська декларація в 1998 р. Франції, Німеччини, Великобританії та Італії. Мета декларації полягала у створенні спільних положень з стандартизації вищої освіти. Вона повинна була забезпечити відповідність кваліфікацій вимогам ринку праці. Цілі Сорбонської декларації підтверджені в 1999 році. У Болонській декларації 29 країн. У Празькому комюніке 2001 року, число країн було збільшено до 33, відбулося розширення цілей безперервної освіти. Крім того, міністри взяли зобов'язання забезпечити подальше розширення національних кваліфікацій. Ця мета була доповнена положеннями про безперервне навчання, як одному з важливих елементів вищої освіти, які повинні бути прийняті до уваги при створенні нових освітніх систем. також У Празькому комюніке вперше була піднята тема громадського контролю процесу навчання. Наступна конференція на рівні міністрів відбулася в Берліні, в 2003 році, збільшила до 40 країн, що беруть участь в Болонському процесі. У Лондонському комюніке 2007 року число країн стало 46. Перший організаційний Болонський форум пройшов в Льовені в 2009 році. Другий форум відбувся у Відні в березні 2010 р. В ньому взяли участь 47 країн.

Основними темами були наступні питання: зростання міжнародному конкуренції освіти. Болонський процес покликаний збільшити конкурентоспроможність і привабливість європейської вищої освіти, що сприятиме мобільності студентів, полегшення працевлаштування. Були розроблені основні положення єдиного освітнього процесу. Поділ учнів на студентів і аспірантів було запропановані кваліфікаційні ступені навчання. Введена концепція громадського контролю вищої освіти і сприймається як основна політика європейської вищої освіти.

2. Основні положення Болонської декларації. Україна в Болонському процесі.

Болонський процес на рівні держав започатковано в 1999 р. міністрами освіти від імені своїх урядів. Документ назвали «Болонська декларація». Мета - встановлення європейської зони вищої освіти у світовому масштабі.

Декларація містить сім положень:

- запровадження системи порівнянних ступенів європейської вищої освіти.
- Введення двоциклового навчання. Перший цикл триває не менше трьох років, другий - отримання ступеня магістра .
- Впровадження європейського трансферу залікових одиниць трудомісткості (система кредитів). За основу пропонується прийняти, зробивши її накопичувальною системою, здатною працювати впродовж усього життя.
- Впровадження закладами систем контролю якості освіти та залучення до зовнішньої оцінки діяльності студентів та роботодавців
- Сприяння європейським поглядам у вищій освіті.

Країни добровільно приєднуються до Болонського процесу через підписання декларації. При цьому вони беруть на себе зобов'язання. У 2005 міністр освіти Ніколаєнко підписав Болонську декларацію в Бергені від імені України. США досить активно беруть участь в ньому.

Вимоги членства України в Болонському процесі:

- прийняти зрозумілі градації дипломів, ступенів і кваліфікацій та двоступеневу структуру вищої освіти;
- використовувати єдину систему кредитних одиниць;
- підтримувати і розвивати європейські стандарти якості, механізми і методи їх оцінки;
- усунути перепони для розширення мобільності студентів, викладачів.

Болонський процес—це структурне реформування національних систем вищої освіти країн Європи, зміни освітніх програм і інституційних перетворень у закладах освіти Європи. Метою є створення європейського наукового та освітнього простору.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте сутність змін Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.).
2. Розкрийте основні етапи підписання Болонської декларації.
3. Яка мета Болонської декларації?
4. Розкрийте зміст основних положень Болонської декларації.
5. Висвітліть зміст комюніке конференції у Празі (2001 р.).

6. Висвітліть зміст комюніке конференції у Будапешті і Відні (2010 р.).

Змістовний модуль № 2. Дидактика та педагогічні технології і комунікації у навчальних закладах вищої освіти

Самостійна робота 5. Ян Амос Коменський фундаторів наукової педагогіки

Терміни для запам'ятовування: дидактика, Велика дидактика, навчання, освіта, виховання, класно-урочна система навчання, клас, урок.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета: вивчення загальнопедагогічних ідей Я. А. Коменського у процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Загальнопедагогічні ідеї Я. А. Коменського.
2. Обґрунтування класно-урочної системи навчання.

1. Загальнопедагогічні ідеї Я. А. Коменського (1592—1670)

Ян-Амос — фундатор наукової педагогіки, чеський мислитель. Жив у епоху переходу від середньовіччя до нового часу, для якого було характерно утворення протестантизму та запровадження капіталізму, що зароджувався та бурхливо розвивався. Майбутній «батько нової педагогіки» народився в селі Нівнице (Чехія) 1592 року у протестантській громаді чеських братів. У містечку вибухнула епідемія чуми, померли його батьки і сестри. Він став свідком жахливої трагедії на довгі роки. Коменського хрестять, отримує друге ім'я Амос. Першу освіту здобув у латинській братській школі. Там викладали нецікаво. Ян задумався про реформування навчання в школі. Два роки майбутній педагог навчався в університеті Гейдельберга, відправився в подорож по Голландії. Коли він повернувся, то почав працювати вчителем в Пршерові. В 1616 році стає священником громади. Також зайнявся проповіданням. Коменський починає вперше використовувати власний метод у викладанні. В 1627 році починає роботу над «Великою дидактикою». Вона назавжди внесла його ім'я в історію. Спадщина Коменського охоплює всі найважливіші питання педагогічної науки. Згідно з ними, повинні навчатися хлопчики і дівчатка, бідні й багаті. Майбутнє держави і народу залежить від організації освіти. Коменського вважають батьком дидактики, фундатором педагогіки. У працях педагога знайшли відображення народна педагогіка, антична спадщина, ідеї передових педагогів, особистий досвід. Класична праця «Велика дидактика» (1632) систематично висвітлює основні проблеми навчання і виховання.

2. Обґрунтування класно-урочної системи навчання

Коменський уперше створив вчення про класно-урочну систему навчання. Виникнення її пояснюється тим, що побудоване навчання на зазубрюванні не відповідало часу. Виникла потреба в більш ефективній освіті та вимагала нової форми. Спираючись на досвід навчання за урочною системою братських шкіл Чехії, а також на власну практику, Коменський надав теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання. За старою системою вчитель працював з кожним учнем, а це обмежувало його можливості. Він міг займатися одночасно з більшою кількістю школярів. Він виступав за енциклопедичність і доцільність змісту освіти. Необхідними умовами організації навчальної роботи Коменський вважав:

- 1) клас з незмінним складом учнів і однаковим рівнем розвитку;
- 2) визначений час занять;
- 3) чергування занять і перерв;
- 4) одночасну роботу з усім класом.

Було запропоновано створювати для навчання класи.

Це – групи з стабільним складом учнів однакового рівня розвитку. Що давало можливість вести колективну роботу одночасно з усіма учнями, а всі учні займалися одночасно одним і тим же. Коменський допускав клас до 300. Клас пропонувалось ділити на десятки, з кожним десятком учителю допомагали декуріони – кращі учні, на чолі кожного десятку. В обов'язки декуріонів входило слідкувати за відвідуванням. Перевіряти домашні завдання, допомагати, слідкувати за увагою під час занять.

Коменський запровадив поняття навчального року з поділом на 4 чверті і канікули. Прийом учнів відбувався один раз на рік – восени. У кінці навчального року ввів екзамен та запровадив різні види контролю й перевірки успішності: поурочна, щотижнева, четвертна. Матеріал розподіляти за роками навчання, одночасно вчити клас (кількість учнів) і переводити їх з одного до іншого. Класно-урочна система затвердилась в школах усього світу. Коменський надав ряд рекомендацій про організацію навчального дня у школі. Навчальний день починається вранці, триває у школі рідної мови 4 години (2 години для розвитку розуму і пам'яті та 2 години після обіду). В гімназії – 6 годин. Уроки, повинні чергуватись з перервами. Тривалість одного уроку – 1 година. Кожна година повинна бути частиною часу, що виділений для вивчення предмета.

Він обґрунтував основні принципи навчання: свідомості, наочності, міцності, систематичності та послідовності, посиленості, емоційності. Їх дотримання зробить навчання легким, ґрунтовним. Одна з заслуг Коменського — розробка системи навчання і обґрунтування уроку як його форми. Коменський створив нові підручники замість застарілих. Вважав, що підручники повинні бути окремими для кожного класу, доступними для розуміння, написані гарною мовою та відповідати віковій дітям. Нічого не повинно бути зайвого. Видатний педагог приділяв увагу моральному вихованню та шкільній дисципліні. Школа без дисципліни є млин без води. Допускав тілесні покарання за вперту неслухняність і свідому непокору вчителю. Архітектоніка педагогіки як науки чітко проглядається у змісті

«Великої дидактики». Наступні розділи розкривають основи загальної дидактики, присвячені частковій дидактиці окремих видів освіти,

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте внесок Я. А. Коменського у розвиток наукової педагогіки. 2. Який внесок у розбудову педагогіки зробив Я. А. Коменський?

3. Дайте характеристику педагогічним працям Я. А. Коменського. 4. У чому сутність педагогічної системи Я. А. Коменського?

5. Висвітліть особливості діяльності Я. А. Коменського та його особистого внеску.

Самостійна робота 6. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність здобувачів вищої освіти

Терміни для запам'ятовування: самостійна навчально-пізнавальна діяльність здобувачів вищої освіти, методика самостійної роботи, «цитата», репродуктивна самостійна робота, реконструктивна самостійна робота.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення сутності, змісту самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності у закладах вищої освіти.

2. Види самостійної навчально - пізнавальної діяльності здобувачів.

1. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності у закладах вищої освіти

Самостійна навчально-пізнавальна діяльність здобувачів вищої освіти – це різноманітні види індивідуальної і колективної роботи здобувачів, які здійснюються ними на навчальних заняттях або в позааудиторний час відповідно до навчальної робочої програми з освітнього компонента, схваленої на засіданні кафедри, за завданнями викладача без його безпосередньої участі. Знання можна вважати надбанням тільки за умови, що здобувач приклав для їх здобуття свої зусилля. Важливим завданням викладача навчального закладу вищої освіти є правильна організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності здобувачів. Вирішальним у цьому є відбір викладачами змісту та обсягу навчального матеріалу для самостійного опрацювання. Передбачено, що самостійна робота має становити не менше 1/3 і не більше 2/3 загального обсягу часу на вивчення освітнього компонента. Така кількість годин дає змогу розвивати пізнавальну активність. Щоб не перевантажувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів самостійною роботою.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти заочного дистанційного навчання вимагає, що науково-педагогічний працівник зобов'язаний ознайомити студентів під час настановної сесії з актуальністю, метою і завданнями вивчення навчальної дисципліни. Надати програму навчальної дисципліни та робочу програму; пояснити зміст і структуру освітнього компонента. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає забезпечення здобувачів методичними рекомендаціями з вивчення усіх дисциплін, навчально-методичними посібниками, навчальними посібниками та іншими джерелами. Джерела інформації поділяються на первинні і вторинні. Первинні: підручники, посібники, наукові видання, документи, періодичні видання, а також дисертації, рукописи, архівні документи. Вторинні: інформаційні видання, довідкова література, каталоги, бібліографічні видання. Ефективність роботи з літературою залежить від способу читання. Найпоширенішими способами читання є: попереднє читання, наскрізне, вибіркове, повторне, змішане читання з опрацюванням матеріалу .

2. Види самостійної навчально - пізнавальної діяльності здобувачів

Під час вивчення освітнього компонента виокремлюють такі види самостійної роботи здобувачів:

1) самостійна робота здобувачів на аудиторних заняттях: на лекціях, семінарських заняттях, при виконання практичних і лабораторних робіт.

Здобувач має оволодіти методиками самостійної роботи.

Орієнтовна методика відпрацювання теми лекційного заняття:

- вивчити навчальну робочу програму, з'ясувати всі питання теми;
- навчальний матеріал вивчити, який є в конспекті, уточнити його відсутній обсяг;
- визначити літературу щодо необхідного навчального матеріалу;
- опрацювати її в такий спосіб:

а) прочитати, вдруге прочитати матеріал, осмислюючи кожне слово і речення;

б) за третім разом виокремити основні поняття, структуру і зміст;

в) записати в конспект;

г) відповісти на контрольні питання.

Важливе місце у навчальній роботі належить практичним заняттям і семінарам. Кожен має свою дидактичну ціль. Мета семінарських занять – поглиблене засвоєння найскладніших питань освітнього компонента, спонукати всіх до колективного творчого обговорення, оволодіння науковими методами аналізу проблем, активізувати до самостійного вивчення літератури, формувати навички самоосвіти. Здобувачі самостійно відпрацьовують літературу у процесі підготовки до семінару, вчать критично оцінювати різні джерела знань. Викладач організує дискусію із завчасно визначених питань, до яких здобувачі готують відповіді або реферати-доповіді. Такі семінари називають семінарами-дискусіями. Семінарські заняття потребують від ретельної підготовки. Готуючись,

здобувач має ознайомитися з планом заняття, рекомендованою літературою. Але спочатку з матеріалом за темою у навчальних посібниках. Що дасть змогу скласти про тему загальне уявлення, що виносять на семінарське заняття. Якщо з теми прочитано лекцію, то корисно також ретельно опрацювати її конспект. Лише після цього розпочинається самостійна робота. Окрему ланку підготовки до семінарського заняття становить підготовка виступу з обраного питання. Варто, щоб здобувач виступав своїми словами, користуючись лише планом. Підготовка до виступу полягає в тому, щоб до кожного питання скласти на окремій картці чи аркуші короткий план з помітками потрібних цифр, записами цитат, конкретних фактів. Такий підхід дасть змогу виробити вміння виявляти самостійність під час виступів на семінарі. Якщо здобувача поставили перед необхідністю самостійно розв'язувати завдання, це значно активізує потенції його психічної діяльності, сприяє розвитку та становленню позитивних якостей.

2) Самостійна робота за рівнем обов'язковості:

а) обов'язкову, передбаченою робочою програмою освітнього компонента. Вона визначається як самостійне заняття. Має звітність, питання виносяться на семінар, заліки, іспити;

б) бажану - це дослідницька робота студентів, що полягає у проведенні досліджень, збиранні наукової інформації, аналізі (гуртки, конференції, підготовка тез доповідей, статті);

в) добровільну – у позааудиторний час, участь в олімпіадах, конкурсах.

У самостійній роботі виділяють три рівні: репродуктивний, реконструктивний, творчий (пошуковий). Репродуктивна робота виконується за зразком: розв'язування задач, заповнення таблиць і схем. Пізнавальна діяльність виявляється у осмисленні, запам'ятовуванні. Метою таких робіт є закріплення знань, формування умінь і навичок. Реконструктивна робота передбачає перебудову рішень, складання планів, написання рефератів. Творча робота потребує аналізу проблемних ситуацій, нової інформації. Здобувач самостійно обирає метод розв'язання завдання. (навчально-дослідні завдання, курсові і дипломні роботи).

Питання для самоконтролю:

1. Які бібліографічні записи робляться у роботі з літературою?
2. Якою мовою робиться опис літературних джерел?
3. Окресліть правила роботи з книгою.
4. Що таке «цитата» і порядок її оформлення?
5. Поясніть сутність поняття «тези», методика їх складання.
6. Розкрийте вимоги до складання конспекту книги.
7. Що таке анотація, вимоги до її складання?

Самостійна робота 7. Педагогічна діагностика навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Терміни для запам'ятовування: педагогічна діагностика навчальної діяльності, поточний контроль, модульний контроль, підсумковий контроль, репродуктивне відтворення вивченого матеріалу, реконструктивне відтворення вивченого матеріалу, оцінювання за 100-бальною шкалою.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення педагогічної діагностики навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Актуальні проблеми педагогічної діагностики навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

2. Система оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в ОДАУ.

1. Актуальні проблеми педагогічної діагностики навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

Педагогічна діагностика навчальної діяльності здобувачів вищої освіти спрямована на формування знань, умінь і навичок, їх використання на практиці, стимулювання навчального процесу. Її складовими є: перевірка рівня знань, умінь і навичок, оцінювання, облік, фіксація результатів у документах. Педагогічна діагностика навчальної діяльності здобувачів виконує такі функції:

- освітню (навчальну): сприяє поглибленню, розширенню знань здобувачів;
- розвивальну: розвиває логічне мислення, вміння аналізувати, узагальнювати, абстрагувати, класифікувати й систематизувати;
- управлінську: в процесі контролю визначається стан успішності здобувачів;
- виховну: спонукає здобувачів регулярно готуватися до занять, що сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання, дисциплінованості, самостійності, почуття відповідальності.

Педагогічна діагностика навчальної діяльності здобувачів є ефективною за дотримання таких вимог:

- індивідуальний підхід;
- систематичність;
- необхідність володіти достатньою кількістю даних для оцінки;
- оцінки за фактичні знання;
- єдність вимог викладачів;
- оптимізація контролю знань здобувачів;
- всебічність контролю;
- тематична спрямованість контролю;
- дотримання етичних норм;
- професійна спрямованість.

У навчально-пізнавальній діяльності здобувачів виокремлюють поточний, модульний, підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на семінарських, лабораторних і практичних заняттях. Основним його завданнями є створення передумов для сприйняття й осмислення. Поточний контроль сприяє забезпеченню ритмічної роботи здобувачів. Підсумковий контроль проводиться у формі заліка, іспиту. Залік як форма підсумкового контролю здійснюється на підставі модульного контролю і не передбачає обов'язкової присутності здобувача. Семестровий залік полягає в оцінюванні засвоєння навчального матеріалу на підставі виконання певних видів робіт на заняттях. Для перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок використовують різні форми контролю: усний контроль, письмовий, тестовий, практична перевірка.

Усний контроль сприяє опануванню логічним мисленням, виробленню навичок аргументації, висловлення своєї думки. Здійснюють його на практичних заняттях, лекціях. Питання для перевірки можуть бути:

- репродуктивними (передбачають відтворення);
- реконструктивними (потребують застосування знань у змінених умовах);
- творчими (застосування знань у нестандартних умовах).

Питання для усної перевірки за актуальністю поділяють на основні, додаткові й допоміжні. Основні передбачають розгорнуту відповідь, додаткові – уточнення розуміння питання. Допоміжні для виправлення помилок, неточностей. Питання мають бути логічними, зрозумілими, посилюючими.

Метою письмового контролю є з'ясування ступеня оволодіння знаннями здобувачами у письмовій формі.

2. Система оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в ОДАУ

Оцінювання знань здобувачів в ОДАУ з педагогіка вищої школи здійснюється у формі поточного, модульного та підсумкового контролю, що передбачені відповідним положенням про оцінювання успішності навчання здобувачів вищої, затвердженим наказом ректора № 227-заг від 22 вересня 2023 року. (Див. додаток 4).

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте алгоритм дій проведення модульної контрольної роботи.
2. Як здійснюється оцінювання поточного та модульного контролю?
3. Яка мета поточного та модульного контролю?
4. Охарактеризуйте вимоги до оцінки знань.
5. Що таке усний контроль?
6. Якою мовою робиться письмовий контроль?
7. Окресліть правила письмового контролю.
8. Що таке письмовий контроль?
9. Поясніть сутність поняття «тези», методику їх складання.
10. Які вимоги висуваються до підготовки реферату?

14. Розкрийте послідовність написання реферату.

Самостійна робота 8. Наукова діяльність у навчальних закладах вищої освіти

Терміни для запам'ятовування: наукова діяльність, експериментальні та інноваційні розробки, методика наукової роботи, Національної академія наук, наукове видання, молодий вчений, наукове товариство, науково-педагогічний працівник.

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення сутності, змісту наукової діяльності у навчальних закладах вищої освіти в процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Організація науково-технічної діяльності у освітніх закладах.
2. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

1. Організація наукової та інноваційної діяльності у навчальних закладах вищої освіти

Науково-технічна діяльність у навчальних закладах вищої освіти запроваджена відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність». Основною метою є здобуття наукових знань шляхом проведення досліджень та їх спрямування на створення нових технологій, видів техніки для забезпечення інноваційного розвитку, підготовки фахівців нового типу.

Завданнями науково-технічної діяльності є:

- 1) одержання конкурентоспроможних і науково-прикладних результатів;
 - 2) застосування нових науково-технічних знань під час підготовки фахівців;
 - 3) формування наукового кадрового потенціалу.
- (Див. додаток 5).

2. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти

У закладах вищої освіти діють наукові товариства молодих вчених, аспірантів, здобувачів, які є частиною громадського самоврядування закладів вищої освіти. У роботі беруть участь особи віком до 35 років (для докторантів - 40 років та керуються статутом закладу вищої освіти та положенням про наукові товариства.

Наукові товариства діють на таких принципах:

- 1) свободи творчості;
- 2) добровільності, відкритості;
- 3) рівності прав осіб на участь у наукових товариствах.

Наукові товариства:

- 1) приймають акти, що їх регламентують;
- 2) проводять організаційні заходи, наукові та освітні;

- 3) сприяють залученню осіб до наукової діяльності;
 - 4) представляють інтереси здобувачів перед адміністрацією закладу та іншими організаціями з наукової роботи;
 - 5) сприяють підвищенню наукових досліджень;
 - 6) сприяють обміну інформацією;
 - 7) сприяють розвитку міжнародного співробітництва;
 - 8) взаємодіють з науково-дослідними установами;
 - 9) виконують інші функції.
- (Див. додаток б).

Питання для самоконтролю:

1. Відповідно до яких законів України провадиться наукова діяльність у навчальних закладах вищої освіти.
2. Окресліть основні структурні компоненти та логіку побудови наукового дослідження.
3. Поясніть послідовність і правила написання наукової статті.
4. Поясніть сутність поняття «тези», методику їх складання.
5. Що таке анотація, вимоги до її складання?
6. На яких принципах діють наукові товариства студентів?
7. Розкрийте послідовність написання реферату.
8. Які вимоги висуваються до підготовки реферату?

Самостійна робота 9. Куратор академічної групи

Терміни для запам'ятовування: куратор, виховання, виховне середовище, виховна робота, методика виховної роботи, адаптаційний період, кураторська година, самовиховання .

Форма звітності: складання конспекту, виступ на семінарі, написання модульної контрольної роботи.

Мета заняття: вивчення сутності, змісту діяльності куратора академічної групи в процесі самостійної роботи над рекомендованою літературою. При виконанні самостійної роботи необхідно вивчити матеріал за нижче вказаним планом

План

1. Функції та завдання куратора академічної групи.
2. Методика виховної роботи куратора в академічній групі

1. Функції та завдання куратора академічної групи

Куратор академічної групи – це досвідчений педагог, особа яка організовує відносини в навчальній групі через виховну діяльність та надання допомоги здобувачам у вирішенні проблем, які виникли, підтримання зв'язків із батьками, здійснення контролю за навчальними. На посаду куратора призначається досвідчений викладач, з урахуванням профілю підготовки фахівців, стажу педагогічної роботи у навчальному закладі. Обов'язковою умовою є перебування на посаді викладача, викладання занять в академічній групі. Діяльність куратора здійснюється на підставі відповідного положення про куратора академічної групи та статуту

закладу. Куратор академічної групи призначається наказом ректора ЗВО за поданням деканів факультетів. Адміністративно куратор академічної групи підпорядкований заступнику ректора з виховної роботи, заступнику декана факультету з виховної роботи і погоджує свою діяльність з завідуючими кафедрами, деканом. Куратор виконує організаторську, виховну, соціальну функції. У своїй діяльності реалізує конкретні виховні заходи.

- здійснює організацію виховної роботи;
 - здійснює допомогу здобувачам в оволодінні інтелектуального бачення світу і визначенні свого місця в ньому;
 - формує у здобувачів групи риси працездатності, інтересу та любові до праці і відповідального ставлення до навчально-виховного процесу;
 - здійснює формування історичної пам'яті, національної свідомості, гідності та чіткої громадянської позиції;
 - здійснює набуття соціального досвіду;
 - забезпечує системно-цільове планування виховної роботи, проведення виховної роботи зі студентами, які проживають у гуртожитку, щодо їх здорового способу життя, розв'язання розв'язання житлово-побутових проблем.
 - здійснює внесення пропозицій про матеріальне заохочення студентів, притягнення порушників навчальної дисципліни до відповідальності;
 - щотижня проводить збори (кураторські години) з групою.
- Результати діяльності куратора систематично обговорюються вченій раді, на засіданнях кафедр, згідно з планом їх роботи.

2. Методика виховної роботи куратора в академічній групі

Куратор академічної групи працює з групою впродовж усього навчання. Тому простежується певна етапність в його діяльності.

1-й етап. Адаптаційний період. Діяльність на першому курсі. Це формування пристосувальних психічних механізмів у здобувачів. Куратор вивчає схильності, інтереси, здібності здобувачів. Залучає їх до активної навчально-виховної, громадської, трудової діяльності, формує первинний колектив академічної групи, виробляє у здобувачів навички самостійного розв'язання різних проблем. Здійснює контроль результатів поточного, модульного і семестрового контролів, відвідування здобувачами навчальних занять.

Формами і методами найпоширенішого виховного впливу є відверті бесіди зі здобувачами на різноманітну тематику, метою яких є зближення студентів. Зібрати дані про здобувачів про їх батьків і оформити належним чином.

2-й етап. Закріплення навичок саморегуляції здобувачів в процесі адаптації, формується стійка адаптація. Куратор має надавати допомогу в організації режиму здобувачів, формувати відповідальне ставлення до навчання. На другому етапі закріплюються знання, уміння самовиховання, стабілізується успішність, зростає самостійність, активність в громадській

роботі, організації вільного часу. Робота куратора заключається в організації колективної діяльності групи.

3-й післяадаптаційний етап. У процесі роботи формуються вміння самоосвітньої діяльності, самовдосконалення. Оскільки з'являються нові джерела виховного впливу на студентську молодь, куратору слід тримати в полі зору всю життєдіяльність академічної групи, вникати в усі процеси, які відбуваються у молодіжному середовищі. Куратор має допомагати здобувачам у виконанні багатьох суспільних ролей, запобігати байдужості, безконтрольності і безвідповідальності. Ефективність виховної роботи визначається її плануванням. Критеріями ефективності є рівень вихованості, активність, згуртованість групи. Стабільний режим роботи, відсутність порушень трудової та навчальної дисципліни; позитивна мотивація до навчально-виховної діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть основні функції куратора академічної групи
2. Із яких компонентів складається виховна діяльність куратора академічної групи?
3. Що включає виховна робота куратора академічної групи?
4. Розкрийте зміст та особливості цільового компоненту.
5. Розкрийте сутність діагностично-аналітичного компоненту роботи куратора академічної групи.
6. У чому полягає значення самовиховання?
7. Назвіть основні функції виховання.
8. Назвіть і охарактеризуйте основні напрями виховання.
9. Визначте основні шляхи військово-патріотичного виховання здобувачів.
10. Визначте основні функції діяльності куратора академічної групи.
11. Що включає план виховної роботи куратора академічної групи?
12. Охарактеризуйте форми виховної роботи зі здобувачами різних курсів навчання.

Використана та рекомендована література:

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 384 с..
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. Київ : Центр учбової літератури, 2003. 316 с.
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г. І. Лисенко. Дніпропетровск: Акцент, 2014. 416 с.
4. Кравець В. Педагогічна система Яна Амоса Коменського / В. Кравець // Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва: навч. посіб. для студ. пед. навч. закл. / В. Кравець Тернопіль, 1996. С. 122-178.
5. Кузьмінська Юлія Ян Амос Коменський – основоположник нової прогресивної педагогічної системи, великий гуманіст і мислитель

<https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9250/1/John%20Amos%20Comenius.pdf>

6. Ногінська А.О. Педагогіка вищої школи. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять (для студентів денної форми та заочної форм навчання). Одеса: «Центр Медія», 2020. 44 с.

7. Положенням про систему оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті (нова редакція), 2023 року. URL: <https://osau.edu.ua/en/publicna-informatsiya/polozhennya-odau/>

8. Положення про студентську раду ОДАУ 28.09.2015. URL: <https://osau.edu.ua/publicna-informatsiya/polozhennya-odau/>

9. Положення про куратора академічної групи Одеського державного аграрного університету (8.09.2019) URL: <https://osau.edu.ua/publicna-informatsiya/polozhennya-odau/>

10. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

11. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 року №2145-19. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 25.01.2024).

12. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. Київ: Знання, 2007. 495 с.

13. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: «Академвидав», 2006. 352 с.

Навчально-методичне видання

Самуйлік М.М., Чебан О.М. Методичні рекомендації для самостійної роботи з освітнього компонента «Педагогіка вищої школи». Одеса: ОДАУ, 2024. 26 с.

М.М. Самуйлік, О.М. Чебан

**Методичні рекомендації для самостійної роботи
з освітнього компонента «Педагогіка вищої школи»**

Призначені для здобувачів другого
(магістерського) рівня вищої освіти

Об'єм 1,5 др. арк.

Одеса: “ОДАУ ”, 2024